

ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Пандемія коронавірусу, війна та її жахливі наслідки призвели до стану дезадаптації кожного українця і цілої нації. Психіатри, медичні психологи, лікарі загальної практики у ці важкі часи надають первинну психіатричну та медико-психологічну допомогу пацієнтам, які звертаються до них за порадами.

За даними соціологічних досліджень, понад 90 % українців мали хоча б один із симптомів тривожного розладу, а 50 % перебувають у зоні ризику розвитку ментальних порушень. На жаль, українці не мають звички звертатися до фахівців, і сьогодні це є основним бар'єром на шляху отримання психіатричної та психологічної допомоги. Турбота про ментальне здоров'я має перетворитися на щоденну звичку. З цією метою була анонсована комунікаційна кампанія, яка стартувала в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я за ініціатииви Першої леді України Олени Зеленської.

Мета кампанії — сприяти формуванню в суспільстві культури піклування про ментальне здоров'я, дати розуміння та показати інструменти, які допоможуть нам дбати про свій внутрішній стан.

«На тлі щоденних тривожних новин, ракетних атак, людського горя питати в себе «Ти як?» наче не на часі. Але насправді психологічний добробут та розуміння того, що відбувається в нашому внутрішньому світі, на часі, як ніколи», — зазначила дружина Президента Олена Зеленська.

У межах кампанії створено спеціальну сторінку: <http://howareu.com> (howareu_program), де запропоновано контакти, посилання, поради, продукти, техніки та методики, які допоможуть піклуватися про ментальне здоров'я — своє та тих, хто поруч.

Розробку та впровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я координує МОЗ України. Всесвітня організація охорони здоров'я — експертний партнер; виконавчий партнер — громадська

організація «Безбар'єрність». Майданчиком для розробки та ухвалення рішень є Міжвідомча координаційна рада при Кабінеті Міністрів України. Комунікаційна кампанія реалізується за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології ОНМедУ з перших днів анонсування програми «Ти як?» долучилася до медико-психологічної допомоги українцям, які постраждали від війни. Щоденно ми підтримуємо наших колег та здобувачів вищої освіти: відбуваються анкетування та тестування з метою виявлення ознак тривожного або депресивного розладу, надаються поради, як подолати стрес та підвищити рівень стресостійкості.

Не потрібно бути лікарем, щоб побачити «тривожні дзвіночки».

У тілі: коли постійно відчуваєш втому або напруження; без причини болять частини тіла (спина, шия, руки тощо); важко дихати; відсутній апетит, проблеми з травленням. *У поведінці:* погано спиши, плачеш; легко дратуєшся, кричиш; зловживаєш алкоголем, нікотином, каваю або наркотичними речовинами. *В емоціях:* сум; страх; агресія; тривога. *У думках:* немає мотивації щось робити, навіть те, що раніше приносило задоволення; не можеш всидіти на

місці, не можеш зосередитись; важко приймати будь-які рішення.

Коли постійно долаєш життєві труднощі, стрес обов'язково буде виникати. Важливо вміти з ним справлятися, щоб не сталося виснаження. Якщо вже не можеш допомогти собі самостійно, треба скоріше звернутися (обирай зручніший для тебе шлях): до фахівців сфери психічного здоров'я (клінічного психолога, психотерапевта, психіатра) кафедри психіатрії, наркології та медичної психології ОНМедУ; свого сімейного лікаря; на онлайн-сервіс <http://howareu.com> (howareu_program).

Разом з членами СНТ кафедри психіатрії, наркології та медичної психології ми провели день з тими, хто виявився найбільш уразливим в ці важкі часи. В самому центрі Одеси, на вулиці Марашлівській, 1, розташована студія «Важливий кожен», де люди з діагнозом «аутизм» втілюють свої мрії у виробках гончарного мистецтва. Вони малюють, вчать працювати з тістом та печуть пряники, танцюють і грають на музичних інструментах, займаються спортом.

Так що з ними недобре, спитаєте ви? Ці надзвичайно талановиті й дивні люди не мають навичок соціальної адаптації. Їздити в трамваї, зайти в супермаркет, звернутися по медичну допомогу для них без сторонньої підтримки неможливо. Згадайте

пандемію COVID-19 і карантинні обмеження! Та ізоляція, яку всі ми пережили в період локдауну, для людей з аутизмом стає довічною і абсолютною, оскільки в більшості з них немає друзів навіть в соціальних мережах. Ми вважаємо, що так не повинно бути, адже кожна людина заслуговує на гідне життя і має право на щастя, незалежно від стану свого здоров'я. Саме тому у 2019 році була створена благодійна студія-майстерня «Важливий кожен» — відкритий для всіх креативний простір, де люди з ментальною інвалідністю проживають звичайне цікаве життя, замість того, щоб бути ізольованими у своїх домівках.

Сьогодні йде війна, а співзасновники майстерні продовжують допомагати людям з інвалідністю якомога легше пережити цей нелегкий період. Майстерню відвідують більш ніж 14 дітей та 12 студентів — підлітків і дорослих. Для кожного з них дуже важливо мати місце, яке вони можуть систематично відвідувати, щоб навчатися, займатися творчістю, працювати та й просто спілкуватися з друзями, яких вони набули у проєкті.

Раді були провести день у надзвичайній компанії — студенти ОНМедУ та учні студії. Не знаємо, хто був щасливішим від такого спілкування! Наші студенти — члени СНТ кафедри психіатрії, наркології та медичної психології вирішили взяти шефство над вихованцями інклюзивної майстерні. Разом вчитися, разом розвиватися, разом — до Перемоги.

Готуємо масштабний захід у рамках проєкту «Ти як?», у якому візьмуть участь викладачі і студенти ОНМедУ. Вийдемо на вулиці, майданчики перед центрами надання гуманітарної допомоги та лікарнями і просто спитаємо один одного: «Ти як?». Ми можемо почути дві відповіді: «Я недобре» — ми готові надати психологічну та інформаційну допомогу, навчити як подолати стрес в умовах війни. І друга відповідь: «Я добре, все гаразд» — у такому разі долучайся до нас і надавай інформаційну допомогу <http://howareu.com> тим, хто її потребує.

Раді бути єдиною командою!

Тетяна ЧЕРНОВА,
к. мед. н., доцент кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології

На фото: студенти та викладачі ОНМедУ з відвідувачами студії-майстерні «Важливий кожен».

Конференція

КОМУНІКАЦІЯ «ЛІКАР – ПАЦІЄНТ – БАТЬКИ»

6 червня 2023 року в змішаному форматі на платформі Тіме та очно на кафедрі суспільних наук було проведено науково-практичну конференцію «Комунікація «Лікар — пацієнт — батьки» в педіатричній практиці та іміджеві технології».

Організаторами заходу виступили кафедра суспільних наук і кафедра педіатрії № 2. Загалом у роботі конференції взяли участь понад 50 осіб з Одеси, Львова, Полтави. На пленарному та трьох секційних засіданнях пройшло обговорення історії та сучасного стану комунікації педіатрів з пацієнтами та їхніми представниками, розглянуті наявні іміджеві технології в Україні, досягнення педіатричної науки, сучасні особливості викладання у закладі вищої медичної освіти для подальшого впровадження новітніх технологій в освіту та практику.

Співробітниками кафедри суспільних наук з 2021 року працюють над комплексною науковою темою «Імідж лікаря: філологічний та історико-культурологічний аспекти» (науковий керівник — к. філол. н., доц. О. О. Сікорська; відповідальний виконавець — к. і. н., доц. Т. Л. Подкупко).

Приємно, що до роботи над комплексною темою залучено і здобувачів освіти ОНМедУ, переважно учасників студентського наукового гуртка кафедри суспільних наук. Вони зробили на конференції чотири доповіді з презентаціями: Ілона Візінська — «Комунікація лікаря-травма-

толога з дитиною-пацієнтом: іміджевий аспект» (науковий керівник — к. і. н. Т. Л. Подкупко); Ірина Гірішану — ««Ранні пташки» і «неонатологи» давнини» (науковий керівник — к. і. н. Т. Л. Подкупко); Олег Мякішев — «Педіатр — це не лише професія» (науковий керівник — к. і. н. Т. Л. Подкупко); Олександр Пастухов — «Соціальна роль іміджу лікаря-педіатра» (науковий керівник — к. і. н. О. О. Уварова).

Дитячі лікарі спілкуються спочатку не з самим пацієнтом, а з його батьками, бабусями і дідусями. Доповіді переважної більшості представників кафедри педіатрії № 2 були присвячені саме особливостям співпраці та комунікації між батьками дитини і лікарями. Практичні поради щодо формування привабливого іміджу педіатра для вітчизняних батьків, з дотриманням єдиних стандартів лікування світового рівня, надала завкафедри педіатрії № 2 д. мед. н., проф. Т. В. Стоєва. Колеги-педіатри з Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького висловили вдячність Тетяні Вікторівні за актуальні та корисні поради з досвіду роботи, які стануть у нагоді як лікарям-початківцям, так і фахівцям зі стажем.

Дискусію викликала доповідь к. мед. н., доц. М. В. Федіна щодо того, яким же має бути «ідеальний дитячий лікар». В обов'язки педіатра входять профілактика, діагностика, лікування різноманітної патології. Оскільки в

сучасній медичній науці, та і в суспільстві загалом, тривають дискусії про поняття «норма — особливість розвитку», то однозначної відповіді тут бути не може. У батьків і дитини різні очікування від візиту до лікаря. Одна з головних майстерностей педіатра — стати лідером у допомозі пацієнту, об'єднавши зусилля всієї родини на шляху до одужання і покращення якості життя дитини.

Виступ Л. Б. Браткової «Співпраця лікаря та сім'ї дитини з особливими потребами: як уникнути нездійснених надій та розчарування» викликала жвавий інтерес лікарів й інтернів. Кожного року статистика свідчить про зростання кількості дітей з особливими потребами. Тому педіатру варто знати нюанси в роботі як з особливою дитиною, так і з її батьками.

К. мед. н., доц. О. В. Тіткова оприлюднила важливу проблемну доповідь на тему «Між двома вогнями: прийняття діагнозу».

Усі доповіді викликали зацікавленість присутніх, відбулися дискусії й плідні обговорення з розглядом конкретних практичних кейсів. Сподіваємося на подальшу співпрацю між науково-педагогічними працівниками — викладачами суспільствознавчих дисциплін і медиками-професіоналами!

Тетяна ПОДКУПКО,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри суспільних наук

НЕЗАБУТНЯ ЕКСКУРСІЯ

16 травня 2023 року зі студентами 1-го курсу 1 та 2-го медичних факультетів ми побували на екскурсії в Інституті очних хвороб і тканинної терапії імені В. П. Філатова.

Співробітники Інституту розповіли про життя і діяльність знаменитого вченого, його наукові методи лікування очних хвороб, винаходи, досвід хірурга-офтальмолога, а також про сучасні наукові досягнення. А потім ми відвідали музей Інституту та приватний будинок-меморіал Володимира Філатова.

Студентки Анастасія Сабат (ВК104), Анастасія Перчик (ВК112), Марія Олефір (ВК112), Аміра Духаєр (ВК112), Аліна Семенова (ВК101) відвідали поранених військових, які проходять курс стаціонарного лікування в Інституті, передали їм гостинці.

У музеї Інституту, на прохання співробітників, студентка Анастасія Сокол (ВК108) виконала на фортепіано музичну композицію.

Зараз в Інституті Філатова проходять лікування наші герої з різних областей України та з різних родів військ: ППО, піхоти, артилерії тощо. Деякі з них перебувають у стаціонарі кілька місяців, перенесли не одну операцію. Хірурги-офтальмологи роблять усе можливе, щоб зберегти їм зір, який постраждав унаслідок контузій або уламкових поранень.

Мені запам'ятався один капітан ППО, який отримав контузію в перші години широкомасштабного вторгнення російської армії внаслідок розриву російської ракети неподалік від їхнього пункту спостереження. Але незважаючи ні на що, військовий продовжував захищати наше небо — поки міг бачити. Такі ж, як він, молоді хлопці жертвують власним зором,

здоров'ям і навіть життям задля того, щоб ми мали можливість спокійно працювати, а наші студенти — навчатися та радіти життю.

Саме тому увага до поранених є дуже важливою не стільки для героїв, скільки для нас самих, тому що ми маємо бути вдячні їм і пам'ятати, кому зобов'язані кожним прожитим спокійним днем.

А хірурги-офтальмологи Інституту щодня здійснюють свій подвиг, дотримуючись настанови академіка Філатова: «Кожна людина має бачити сонце!»

Інститут очних хвороб і тканинної терапії імені В. П. Філатова було створено 4 квітня 1936 року зусиллями видатного вченого-офтальмолога, академіка Володимира Філатова. Інститут справив значний вплив на становлення вітчизняної та світової офтальмології. Його діяльність добре відома в світі, жодний світовий чи європейсь-

кий конгрес з офтальмології не обходиться без представників Інституту імені В. П. Філатова.

Володимир Філатов (15 (27) лютого 1875 — 30 жовтня 1956) — всесвітньо відомий науковець, офтальмолог, хірург, винахідник, поет, художник, дійсний член Академії наук УРСР (з 1939 року) та Академії медичних наук СРСР (з 1944 року), засновник і перший директор, з 1936 року по 1956 рік, Інституту очних хвороб і тканинної терапії НАМН України. За весь період життя Філатов написав близько 460 наукових праць і монографій, був членом редакційних колегій багатьох журналів, відповідальним редактором періодичного видання «Офтальмологический журнал». Він також захищав церковні пам'ятки від наруги радянського режиму.

Дмитро БОНДАРЕНКО,
викладач кафедри суспільних наук

ВСТРАЄМО КОЛЕТ!

З нагоди професійного свята — Дня медичних працівників, яке, згідно з Указом Президента України № 327/2023, відзначатиметься 27 липня, співробітники ОНМедУ отримали почесні нагороди.

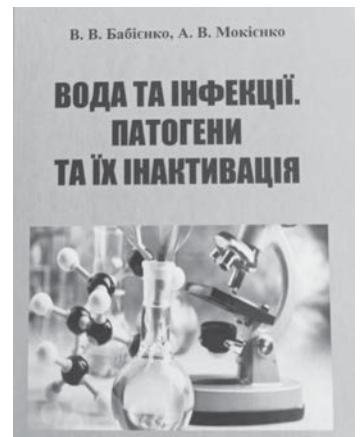
Завідувач кафедри загальної хірургії та військової медицини професор М. А. Каштальян відзначений цінним подарунком — іменним годинником від Прем'єр-міністра України.

Почесною грамотою Одеської обласної ради нагороджена перший проректор ОНМедУ, професорка В. Г. Марічереда; Почесними грамотами Одеської міської ради нагороджені професор Ф. І. Костев, професорка Л. В. Венгер, професор М. Л. Аряєв, професор Л. С. Годлевський.

Почесними грамотами Департаменту освіти і науки Одеської облдержадміністрації нагороджено професорку О. Б. Волошину, професора О. М. Ігнат'єва, професора І. З. Гладчука.

Оксана ПОДОЛЬСЬКА

Нова книга

ВАЖЛИВЕ І СВОЄЧАСНЕ ВИДАННЯ

Вийшла в світ монографія «Вода та інфекції. Патогени та їх інактивація», створена д. мед. н., проф., завкафедри гігієни та медичної екології В. В. Бабіськом і д. мед. н. А. В. Мокіськом.

Дослідження присвячене актуальній проблемі епідемічної безпеки питної води. З урахуванням трагічних подій, які трапилися в Україні на початку червня, зростає актуальність цієї наукової праці. Після підризу дамби Каховської ГЕС найважливішою бідою для екології стало значне зниження якості води та забруднення водою через велику кількість відходів, які потрапили у Дніпро, а звідти — у Чорне море. У цих умовах зростає важливість дотримання гігієни споживання і використання води для потреб населення, дотримання особистої гігієни для запобігання спалаху епідемії гострих кишкових інфекцій.

У монографії представлено дані водно-зумовлених інфекцій, біологічних контамінантів питної води, різних засобів інактивації патогенів питної води — хлором та його сполуками, діоксидом хлору, озоном, ультрафіолетовим опроміненням та їх комбінуванням.

В окремих розділах подано характеристику кількісної оцінки мікробного ризику, таласогенних та нозокоміальних інфекцій.

Видання розраховане на широке коло фахівців: гігієністів, епідеміологів, мікробіологів, вірусологів, паразитологів і лікарів різних спеціальностей, технологів водоочищення, викладачів і здобувачів вищої освіти у медичних закладах.

Наталія СЕРГІЄНКО

АКАДЕМІК ДАНИЛО ЗАБОЛОТНИЙ: САМОВІДДАНЕ СЛУЖІННЯ НАУЦІ

Ми живемо у дуже важкі, нестабільні часи, ускладнені війною росії проти нашої країни. А останні події, пов'язані зі страшним злочиним сусідньої терористичної держави — підризом дамби Каховської ГЕС, можуть принести дуже погані наслідки через катастрофічне забруднення водою і Чорного моря. Як передрікають учені, у деяких районах Одеської області може спалахнути епідемія шлунково-кишкових розладів і навіть холери.

Вважаю, що саме зараз необхідно згадати діяльність видатного вченого-епідеміолога, який самовіддано боровся з жакливими епідеміями, у тому числі холери, які час від часу загрожують люду.

Проблемою боротьби з епідеміями інфекційних захворювань займався видатний епідеміолог і бактеріолог академік Данило Кирилович Заболотний.

В 1893 році, у зв'язку з епідемією холери, вчені шукали засоби боротьби з цією небезпечною хворобою, і тоді помічник прозектора Савченко і студент медичного факультету Київського університету Святого Володимира Данило Заболотний здійснили героїчний дослід.

Молоді вчені вирішили дослідити проблему імунізації людини проти холери шляхом введення реагентів через шлунково-кишковий тракт. Була виготовлена вбита холерна вакцина. Вони перевірили у себе сироватку крові, щоб виключити наявність антитіл до холерного вібриону. Потім протягом двох місяців приймали вакцину всередину. І, нарешті, нейтралізувавши шлунковий сік розчином соди, випили добуву бульйонну культуру холерного вібриону. Одночасно із цієї ж пробірки ця культура була введена у черевну порожнину двох дорослих кролів. Тварини загинули.

Медичне спостереження за станом здоров'я самих експериментаторів не виявило будь-яких хворобливих явищ.

Отже, вперше переконливо була доведена ефективність щеплень проти холери через рот, і цим закладено фундамент застосування ентєральної імунізації. Тобто було доведено, що найстійкішим є імунітет, набутий після природної імунізації, і логічно при використанні штучної імунізації йти тим же шляхом, яким збудник потрапляє до організму людини.

Д. К. Заболотний очолював кафедру бактеріології, був організатором і учасником численних експедицій до Індії, Монголії, Маньчжурії, Ірану, Китаю та інших країн, де вивчав захворюваність на чуму.

Д. К. Заболотний експериментально довів ідентичність походження бубонної і легеневої чуми та лікувальний ефект протичумної сироватки. Під час експедиції до Монголії вчений дійшов висновку, що трупи загинувших хворих слід спалювати; і розробив гіпотезу про існування в природі осередків чуми, у яких мікроби зберігаються і після того, як згасає епідемія. Припущення про те, що ця інфекція зберігається в тарбаганах і що вони живуть у норах разом з гризунами, а ті, у свою чергу, є переносниками хвороби на людей, підтвердилося вченими, які разом із Заболотним відловлювали цих диких тварин, робили розтин, вивчали препарати в польових лабораторіях під мікроскопом.

В 1920 році Д. К. Заболотний організував в Одесі першу в країні кафедру епідеміології, що означувало остаточне виділення епідеміології в самостійний курс. Кафедра стала місцем створення науково-епідеміологічної школи Заболотного. Його одеські учні — Л. В. Громашевський, послідовник академіка Заболотного на кафедрі епідеміології, а пізніше директор Київського інституту інфекційних хвороб, що нині носить його ім'я, і Михайло Миколайович Соловйов, згодом організатор і тривалий час керівник кафедри епідеміології в Харкові.

Життя академіка Д. К. Заболотного — приклад самовідданості, цілеспрямованості та мужності вченого, який працює над проблемами великого гуманістичного масштабу.

У нашому чудовому місті є вулиця, названа на честь Д. К. Заболотного, — у житловому масиві ім. Котовського. Так видатний учений продовжує жити разом із нами.

Ольга ТЯГАЙ,
кандидат медичних наук, доцент

Редактор випуску О. В. Людвік,
відповідальні секретарі А. В. Попов,
Р. В. Мерешко

Засновник і видавець — Одеський національний медичний університет.
Адреса редакції: 65082, Одеса, вул. Софіївська, 2. Тел. 723-29-63.
Свідоцтво про реєстрацію: ОД № 375 від 19 липня 1996 р.

Підписано до друку 27.06.2023 р. Тираж: 300.
Зам. 2541. Надруковано у видавництві ОНМедУ.
65082, Одеса, вул. Софіївська, 2. Тел. 723-29-63.